

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Лу Сін

НПУ ім. М.П. Драгоманова, lu_sin@ukr.net

Сучасна музична педагогіка засвідчила, що здатність виконавця переживати і розуміти образний зміст музичних творів, які виконуються, визначається сформованістю його інтерпретаційної культури, рівнем розвитку емоційно-почуттєвої пам'яті, вмінням свідомо керувати процесом художнього відтворення образно-асоціативних уявлень і відчуттів. Враховуючи те, що у наш час вчитель музики має бути і музикантом-інтерпретатором, важливо дослідити процеси, які сприяють формуванню його інтерпретаційної культури. Так інтерпретаційна культура виявляється на різних рівнях, синтезуючи вміння музиканта без сторонньої допомоги зорієнтуватися у незнайомому музичному матеріалі, правильно розшифрувати авторський текст, скласти переконливу інтерпретаційну «гіпотезу», готовність відшукати ефективні шляхи у роботі, знайти необхідні засоби втілення художнього задуму, здатність критично оцінити результати власної музично-виконавської діяльності [5, с. 169].

Виконавська майстерність музиканта загалом розглядається як така, що має два глибинних внутрішніх аспекти: психофізіологічний та художньо-інтерпретаторський. Перший аспект включає фізичні слухомоторні навички. Другий аспект майстерності виражає процесуальність динаміки, тембровість, агогіку, фонічність, артикуляційно-штрихову характеристичність, художню доцільність та міру застосування засобів музичної виразності, що безпосередньо пов'язані з індивідуальною творчою інтерпретацією [2, с. 53].

Головною метою виконання музичного твору вчителем музики є розуміння задуму композитора й відтворення його образу, використовуючи при цьому засоби художньої виразності. При цьому творча інтерпретація являє собою узагальнення естетичних ідеалів, варіантів і стилів виконання, які переломлюються у свідомості виконавця. Безумовно, нотний запис передбачає певну свободу для розшифрування тексту, але ця свобода обмежується правилами й законами музичного мислення, властивого стилю епохи й композитора, жанровими особливостями, які склалися за умов різних соціокультурних функцій музики, її змісту, умов виконання.

Інтерпретація – вміщення в себе «духовного» змісту музичної інформації, що розкриває перед слухачами те, що вони підсвідомо відчують. Внутрішня співпричетність, співзвучність – здатність «зуст-

рїтися», перевести «чуже» в «своє – чуже» є необхідними складовими співтворчості та невербального діалогу музиканта з автором твору [3].

Майбутній вчитель музики має відчувати специфіку музичної інтерпретації, яка визначається змістом і характером матеріалу, що інтерпретується, особливостями завдань, що ставиться ним, та особливостями інтерпретуючої діяльності.

Нотний текст, як певний підсумок творчого мислення композитора, та його інтерпретація, як втілення твору в живому звучанні, є підсумком специфічного музичного мислення та діяльності виконавця, які мають консолідувати та дати в результаті певне наближення до вияву художніх ідей та намірів автора, що є актуальними на момент виконання.

Значимо, що нотний текст, зафіксований автором, є деяким узагальненим планом, своєрідною моделлю, що розрахована на творчість виконавця, та розкривається у різних трактовках. Він часто являє собою редакцію з певною трансформацією композиторського задуму, тому музиканту-педагогу необхідно використовувати не лише нотний текст, але і все, що може допомогти скласти цілісну картину щодо твору: музично-критичне та мемуарне надбання, спогади сучасників, звукозаписи тощо.

При створенні інтерпретації твору, погоджуємося з думкою В. Григор'єва про те, що необхідно рухатися від загального (на початковому етапі дещо розмитого) до кінцевого цілого – узагальненого, уточненого, збагаченого. Адже, «художній твір – цілісний світ образів і змісту, що неперервно зароджуються, і які ніби не мають минулого і спрямовані у майбутнє» [1, с. 181].

Майбутнім вчителям музики пропонуємо на першому етапі роботи над музичним твором сформувати початковий прообраз виконавського задуму. Процес формування «ідеальної концепції» (за В. Ражніковим), «внутрішньої інтерпретаційної моделі» (за Г. Єржемським) складає самостійну стадію «бачення цілого», за якою має слідувати стадія репетиційної роботи. В той же час, сформований на першому етапі образ музичного твору є лише вихідною, попередньою моделлю майбутнього цілого, що створює початкову творчу установку та визначає спрямованість подальшої роботи. З метою створення власної інтерпретаційної версії твору, студентам рекомендується дати відповіді на такі питання:

1. Як виникла, чим підтримується художня цілісність твору: його ідея, драматургія, що виражені у формі, системі виразних засобів тощо?
2. Який масштаб трактування цілого і його частин?
3. Якими засобами забезпечується виникнення цілісності у свідомості слухача?

4. Яка стильова еволюція цілісності твору в історичній ретроспективі?

На етапі репетиційної роботи має відбутися реалізація задуму, прообраз якого отримав втілення у виконавських засобах. Знаходження контурів концепції прискорює процес деталізації інтерпретації, адже виконавцю має стати зрозумілим, що саме необхідно шукати та яким воно має бути. І тут мають поєднуватися два взаємодоповнюючих способи вирішення – знаходження та утримання загального плану інтерпретації, коли деталі поступово вибудовуються у певне узагальнене ціле, і деталізація, що певною мірою порушує цілісну будову твору та створює низку більш дрібних творів, але при цьому головним, провідним повинно завжди лишатися відчуття цілого.

Отже, завдання інтерпретації полягає у формуванні якомога більш розвинених, професійно аргументованих уявлень щодо виразних можливостей конкретного матеріалу і на підставі цього створення власної інтерпретаційної версії твору.

Література

1. Григорьев В. Ю. Методика обучения игре на скрипке / В. Ю. Григорьев. – М. : Издательский дом «Классика-XXI», 2006. – 256 с.
2. Давидов М. А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (акордеоніста) / М. А. Давидов. – Київ : Муз. Україна, 1997. – 240 с.
3. Завалко К.В. Теоретико-методичні аспекти формування інтерпретаційної культури майбутнього вчителя музики / К. В. Завалко // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. / за заг. ред. Євтуха М. Б. – Київ, 2008. – Вип. 35С. 88–90.
4. Ражников В. Г. Диалоги о музыкальной педагогике / В. Г. Ражников. – М. : Классика XXI, 2004. – 140 с.
5. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано : учеб. пособ. / Г. М. Цыпин. – М. : Просвещение, 1984. – 176 с.

ПРОБЛЕМИ ІЄРАРХІЇ ЦІННОСТЕЙ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ

Халеєва О. В. Костіна Л. М.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія, e-mail: nsipatova@gmail.com

Враховуючи сучасні підходи в педагогіці (особистісне орієнтоване навчання, збагачення учнів досвідом творчості, формування